

УДК 657.1

*Лищенко О.Г.,
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і оподаткування,
Дейнега О.О.,
Запорізький національний технічний університет*

ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. На даний момент ринкова економіка викликає потребу у поглибленні інформативності управлінської звітності, яка складається як структурними підрозділами, так і в межах підприємства в цілому. Тому головною метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є максимізація прибутку та підвищення ефективності виробництва, адже якщо не буде ефективного управління витратами, досягнення високих результатів діяльності підприємства буде неможливим.

Важливим елементом є забезпечення процесу управління витратами, яке примусить керівництво підприємства планувати майбутнє виробництво, визначати виробничу політику, здійснювати контроль за рівнем операційних витрат.

Борошномельно-круп'яна галузь є важливою ланкою агропромислового комплексу, оскільки вона забезпечує виробництво основних продуктів харчування людей – борошна і круп, а також відіграє провідну роль в забезпеченні населення та інших галузей харчової індустрії цими соціально-значущими продуктами.

Специфіка борошномельно-круп'яної галузі потребує особливої уваги до організації обліку виробничих витрат для оперативного та суворого контролю окремих їх елементів, виявлення необґрунтованих відхилень витрат від нормативів (лімітів), аналізу та плануванню структури собівартості продукції.

Тому виникає необхідність прийняти таку номенклатуру обліку витрат за статтями, яка відповідає б принципам управління (витрати-випуск-результат), а також в повній мірі відповідає галузевому характеру. Це питання поки недостатньо повно висвітлено як в науковій літературі, так і в нормативних документах з бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток системи управління витрат, їх обліку, контролю та аналізу здійснили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, М. Г. Грецак, З. В. Гуцайлюк, А. Г. Загородній, З. В. Задорожній, В. Б. Івашкевич, Є. В. Калюга, О. В. Карпенко, В. О. Ластовецький, Л. В. Нападовська, Г. О. Партин, М. С. Пушкар, В. С. Рудницький, В. В. Сопко, М. Г. Чумаченко, Г. О. Швиданенко, А. Апчерч, П. Артилл, Н. Ханд, І. Д. Фаріон, Р. Фіджеральд, Дж. Фостер та інші. Процес ознайомлення і вивчення економічних джерел дає змогу сказати, що існують нерозкриті деталі щодо контролю витрат та їх управління на підприємствах, що зумовлює необхідність проведення подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження процесу управління виробничими витратами підприємства з метою удосконалення аналізу, контролю та деталізації класифікації витрат залежно від обсягу виробництва та обґрунтування складу статей та елементів витрат виробництва продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим засобом успішного пошуку резервів зниження витрат і собівартості продукції є побудова ефективної системи планування цих показників.

Планування витрат виробництва потрібно здійснювати у ході розробки річних планів підприємств, річні плани розбивати на квартали, а за потреби – і на місяці. Метою розробки плану собівартості продукції є визначення планових мінімальних, але таких, що забезпечують нормальний хід процесу виробництва, економічно обґрунтованих загальних витрат на виробництво [2, с. 125].

Під витратами розуміють спожиті ресурси або гроші, які необхідно заплатити за товари, роботи, послуги.

Для управління витратами потрібна інформація про об'єкт витрат: продукцію, роботи, послуги, які потребують оцінки витрат, що з ними пов'язані. Види витрат залежно від цілей оцінки представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Види витрат залежно від цілей оцінки

Оцінка запасів та визначення фінансових результатів	Прийняття рішень	Контроль
Вичерпані й невичерпані	Релевантні й нерелевантні	Контрольовані та неконтрольовані
Собівартість продукції та витрати періоду	Постійні та змінні	
Прямі й непрямі	Маржинальні й середні	
Основні й накладні	Дійсні й можливі	

Джерело: [6]

Вичерпані (спожиті) – це витрати поточної діяльності, понесені для отримання доходу звітного періоду.

Невичерпані (неспожиті) – витрати, понесені у процесі поточної діяльності для отримання доходу або іншої вигоди в майбутніх періодах.

Релевантні – величина витрат, яка може бути змінена внаслідок прийняття рішення, а нерелевантні – не залежать від прийняття рішень [15, с. 800].

Дійсні витрати вимагають сплати грошей, а можливі витрати (втрати) – це вигода, яку втрачають, коли вибір одного напрямку дії вимагає відмовитись від альтернативного рішення [3, с. 22].

Маржинальні визначають суму витрат на виробництво додаткової одиниці продукції.

Контрольовані (неконтрольовані) – витрати, які можна безпосередньо контролювати (не можна контролювати) або чинити (не чинити) на них вплив [6, с. 672-678].

В системі управління витратами використовують спеціальні методи, які дозволяють успішно реалізувати всі функції управління, наприклад, функцію контролю забезпечують нормальний метод обліку, підготовка і аналіз внутрішніх звітів тощо. Контроль повинен здійснюватися, якщо виявлені відхилення виходять за межі заздалегідь визначених допусків [10, с. 450]. Для здійснення контролю необхідно мати еталон для порівняння – план (бюджет). Звідси бюджетний контроль – це зіставлення фактичних показників із запланованими.

Отже, бюджетування – це процес планування майбутніх операцій підприємства у вигляді системи бюджетів. Термінологія, яка застосовується при бюджетуванні у різних науковців, є різною. Це стосується як самого процесу, так і назв окремих розрахунків. Зарубіжні автори використовують такі назви, як бюджетний фінансовий звіт або планування прибутку.

Г. О. Партин та А. Г. Загородній визначають, що бюджет – це план майбутніх дій та заходів підприємства, виражений у грошових або натуральних вимірниках, що відображає доходи та витрати, надходження і видатки як підприємства загалом, так і його структурних підрозділів на певний період часу, а також суму капіталу, яку необхідно залучити підприємству для досягнення планових завдань. Процес планування майбутньої діяльності підприємства та оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів називають бюджетуванням [12, с. 225].

С. Ф. Голов під бюджетуванням розуміє процес планування майбутніх операцій підприємства та оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів. Бюджет – це план майбутніх операцій, виражених у кількісних (здебільшого грошовому) вимірниках [5, с. 340].

М. Г. Грещак використовує таке визначення терміну «бюджетування»: процес узгодженого або цілісного планування та контролю діяльності окремих підрозділів і підприємства в цілому. Ключовим технологічним елементом бюджетування є бюджет. Бюджет можна визначити як оперативний (зазвичай у межах одного року) план роботи окремого підрозділу або всього підприємства, в якому залежно від характеру центру відповідальності детально відображають фінансово-економічні параметри його діяльності [13, с. 68].

Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко, О. Г. Дерев'янка, Л. М. Приходько визначають, що бюджет – це план майбутніх операцій, виражених у кількісних вимірниках (здебільшого грошових). Під бюджетуванням сьогодні прийнято розуміти [8, с. 122]:

- технологію фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат бізнесу на всіх рівнях управління, яка дає змогу аналізувати прогнозовані і фактичні фінансові показники;
- планування майбутніх господарських операцій підприємства і оформлення його результатів у вигляді системи бюджетів;
- метод розподілу ресурсів, охарактеризованих у кількісній формі, для досягнення кількісно вимірюваних цілей;
- процес планування руху ресурсів по підприємству на заданий майбутній період чи проект.

До фінансових бюджетів усі автори відносять три бюджети, називаючи їх по-різному (план чи бюджет грошових коштів (потоків); проект (план) балансу чи бюджетний (прогнозний) баланс, проект звіту про прибутки та збитки [11, с. 438] або Бюджетний звіт про прибутки та збитки [4, с. 583].

Деякі дослідники, характеризуючи систему бюджетів, називають одночасно окремі її елементи різними термінами: плани, кошториси та розрахунки, прогнози [10, с. 436]. Визначення терміну «бюджет» може відповідати поняттю «фінансовий план» на майбутній період, оскільки бюджети виражаються переважно у фінансових показниках. Термін «план» означає намір чи рішення досягнути певних параметрів, а під «прогнозом» мається на увазі передбачення майбутнього стану цих параметрів [12, с. 225].

Систему загального бюджетування вважають засобом постановки та конкретизації короткострокових завдань у межах загального стратегічного плану, важливим засобом для реалізації таких функцій управління, як планування та контроль, що зображено на рис. 1 [7, с. 213].

Рис. 1. Основні елементи системи бюджетування

Джерело: [7]

Можна виділити такі види бюджетів, як оперативні (на місяць), тактичні (на рік) та стратегічні (на період більше року). Також можна виокремити такі етапи, необхідні для ефективної організації процесу бюджетування на підприємствах:

- доведення основних напрямів політики підприємства до осіб, які відповідають за підготовку бюджетів;
- визначення обмежувальних чинників;
- підготовка бюджету продаж;
- попереднє складання бюджетів;
- обговорення бюджетів з вищим керівництвом;
- координація та аналіз обговорених бюджетів;
- затвердження бюджетів [3, с. 33].

Бюджетування як управлінська технологія передбачає наявність трьох складових:

1) методика розробки бюджетів – технологія бюджетування;
2) організаційні процедури бюджетного планування і виконання бюджетів – організація бюджетування;

3) засоби автоматизації обробки інформації – автоматизація фінансових розрахунків [8, с. 123].

Відсутність будь-якого складового елементу призводить до неефективної роботи системи в цілому та знижує надійність бюджетування підприємства. Існують такі варіанти розробки планів, як додаткове планування, планування з нуля, планування програм, планування на основі маркетингових досліджень, планування життєвого циклу продукції [11, с. 459]. Отже, під час розроблення бюджетів підприємства можуть використовувати такі основні методи:

– методи приросту – бюджетні суми визначають на підставі звітних даних попереднього бюджетного періоду з врахуванням перспектив діяльності в майбутньому бюджетному періоді;

– пріоритетний метод – ґрунтується на даних попереднього бюджетного періоду, однак передбачає обґрунтування пріоритетних напрямів відносно скорочення або збільшення бюджетних сум;

– бюджетування з нульової точки – менеджери обґрунтовують значення бюджетних показників на основі детального аналізу господарських операцій і нормативів витрачання ресурсів, тобто, якщо діяльність здійснюється вперше, «з нуля» [12, с. 230].

Процес бюджетування на підприємствах необхідно проводити в певній послідовності:

1. Складання бюджетів прямих і загальновиробничих витрат.

2. Складання бюджетів кожного виробничого підрозділу.

3. Складання зведеного бюджету підприємства в цілому.

Надалі підлягають обов'язковому аналізу відхилення фактичних показників витрат від планових з метою оцінки виконання таких бюджетів.

На кожному з етапів бюджетування використовується інформація економічного аналізу. На першому етапі підготовки зведеного бюджету показники економічного аналізу (планові й прогнозні) є підґрунтям показників бюджету. При цьому існує тісний взаємозв'язок бюджетів і показників економічного аналізу. Після завершення бюджетного періоду аналізу підлягають відомості виконання планових величин. Крім того, моніторинг бюджетних показників також впливає на організацію аналітичного рівня бухгалтерського обліку [14, с. 456].

Перед розробкою плану собівартості на підприємствах необхідно провести ретельний і всебічний аналіз його господарської діяльності за попередній період. Особлива увага повинна приділятися визначенню величини й причин виникнення витрат, не обумовлених нормальною організацією виробничого процесу:

– наднормативних витрат сировини й матеріалів, палива, енергії;

– доплат робітникам за відхилення від нормальних умов праці й понаднормові роботи;

– витрат від простою машин і агрегатів, аварій, недостач;

– витрат, зумовлених нераціональними господарськими зв'язками щодо поставки сировини, матеріалів, напівфабрикатів і комплектуючих виробів, порушенням технологічної й трудової дисципліни.

Для аналізу виробничої собівартості продукції потрібна класифікація витрат залежно від обсягу виробництва, яка дозволяє кожному сільськогосподарському підприємству вирішувати, які саме виробничі витрати включати до виробничої собівартості в розрізі технологічного процесу; розраховувати повну виробничу собівартість продукції (робіт, послуг) або ні, шляхом віднесення постійних витрат періоду реалізованої продукції на виробничу собівартість або на фінансові результати діяльності підприємства в цілому (рис. 2).

Найбільш точну та діючу в сучасних умовах класифікацію витрат на змінні та постійні для сільськогосподарських підприємств пропонують Р. А. Алборов та Л. І. Хоружий [1]. Запропонована вченими номенклатура статей та елементів витрат дозволяє максимально врахувати всі витрати, які несе підприємство в цілому, його підрозділи (бригади, цеха) в розрізі кожного виділеного циклу виробництва. Крім того, дана номенклатура побудована на основі групування таких ознак класифікації витрат: відношення до технологічного процесу виробництва, економічний зміст, спосіб включення до собівартості, місце виникнення, види продукції (робіт, послуг), статті витрат, відношення до обсягу виробництва.

Узагальнюючи вищенаведені пропозиції, рекомендується до використання класифікація витрат виробництва залежно від обсягу виробництва та номенклатура статей та елементів витрат відповідно циклу виробництва продукції (табл. 2).

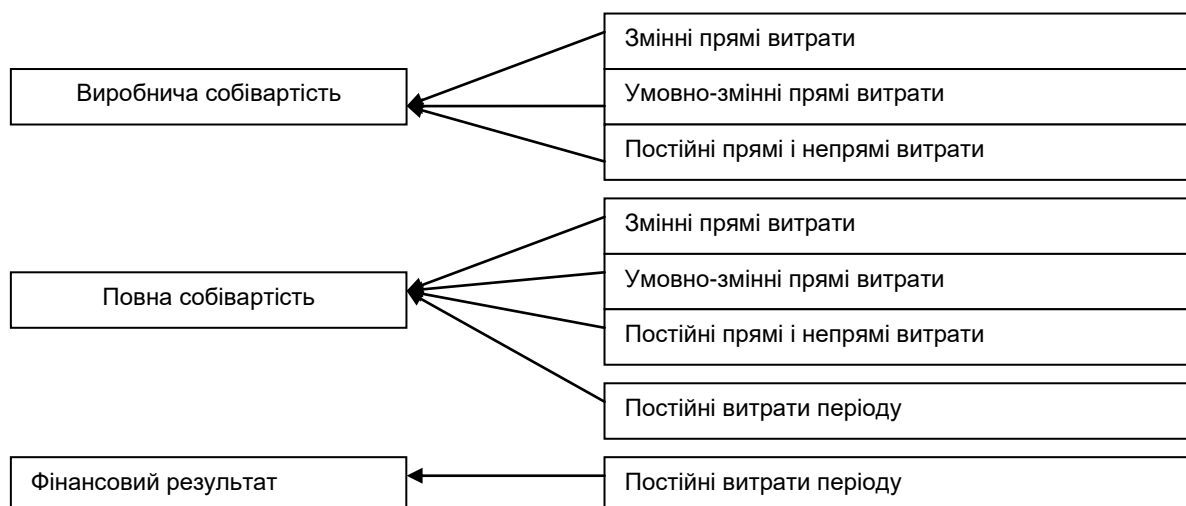

Рис. 2. Схема формування витрат та собівартості продукції

Джерело: [9, с. 130]

Таблиця 2

Класифікація витрат виробництва залежно від обсягу виробництва та номенклатура статей та елементів витрат для організації їх обліку в борошномельно-круп'яній галузі

№ п/п	Найменування статей та елементів витрат	Цикли виробництва		
		Осінньо-зимові роботи	Весняні роботи	Весняно-літні роботи
Змінні та умовно-змінні прямі трудові і матеріальні витрати (пропорційні)				
1	Оплата праці основних працівників (включаючи відрахування на соціальні заходи)	+	+	+
2	Оплата праці найманих працівників (включаючи відрахування на соціальні заходи)	+	-	+
3	Паливо та мастильні матеріали	+	+	+
Інші умовно-змінні прямі витрати				
4	Роботи та послуги:			
	- вагові автомашини	+	-	+
	- автомашини спеціального призначення	+	+	+
	- електропостачання	+	-	+
	- водопостачання	-	-	+
	- роботи та послуги сторонніх організацій	+	+	+
5	Витрати на утримання основних засобів:			
	- оплата праці	+	+	+
	- ПММ	+	+	+
Постійні прямі і непрямі витрати				
6	- витрати на ремонт основних засобів	+	+	+
	- амортизація приміщень та техніки	+	+	+
7	Інші витрати (включаючи плату за оренду)	+	+	+
8	Непродуктивні витрати	+	+	+
9	Втрати від браку	-	-	-
10	Загальновиробничі витрати	+	+	+
1-10. Виробничі витрати (скорочена собівартість)				
Постійні витрати періоду				
11	Адміністративні витрати	+	+	+
12	Витрати на збут	-	-	-
13	Фінансові витрати (відсотки за користування кредитами)	+	+	+
1-13. Повна (комерційна) собівартість				

Джерело: власна розробка авторів

Надана розробка номенклатури витрат має за мету організацію внутрішнього інформаційного забезпечення, тим самим створюючи умови для наукового управління виробництвом та контролю виробничих витрат в умовах ринкових відносин та підвищення економічної ефективності виробництва.

Висновки з проведеного дослідження. На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки: впровадження процесу управління виробничими витратами на підприємствах дозволить поліпшити фінансові результати, раціонально розподіляти і використовувати ресурси, оптимізувати витрати підприємства і запровадити оперативний контроль за процесом формування прямих виробничих і загальновиробничих витрат. Запропонована номенклатура статей та елементів витрат для організації їх в обліку в борошномельно-круп'яній галузі має велике значення для визначення та аналізу собівартості, оскільки дозволить впровадити попроцесний та нормативний методи обліку, вести традиційний калькуляційний варіант обліку витрат або облік прямих витрат за системою «директ-костінг» для нарахування та аналізу відповідно повної та неповної (скороченої) виробничої собівартості продукції.

Бібліографічний список

1. Алборов Р.А. Методология управленческого учета в сельском хозяйстве : [учебное пособие] / Р.А. Алборов, Л.И. Хоружий. – М. : Издательство МСХА, 2002. – 108 с.
2. Артїл П. Управлінський облік для нефінансових менеджерів / П. Артїл. – Дніпропетровськ : Баланс Клуб, 2003. – 601 с.
3. Безверхий К. Бюджетування як дієвий інструмент управління непрямими витратами промислових підприємств / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 4. – С. 31-47.
4. Виханский О.С. Менеджмент : [учебник] / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Гардарика, 1988. – 528 с.
5. Голов С.Ф. Управлінський облік : [підручник] / С.Ф. Голов. – [4-те вид.]. – К. : Лібра, 2008. – 704 с.
6. Економіка міського господарства : [навч. посібник] / [За ред. Т.П. Юр'євої]. – Харків : ХДАМГ, 2002. – 750 с.
7. Карпенко О.В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання : [монографія] / О.В. Карпенко. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. – 341 с.
8. Контролінг : навч. посіб. / [Швиданенко Г.О., Лаврененко В.В., Дерев'яно О.Г., Приходько Л.М.]. – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.
9. Моссаковский В.Б. Управлінський облік та його особливості у сільському господарстві / В.Б. Моссаковский, С.Я. Бублик // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 1. – С. 129-138.
10. Нападівська Л.В. Управлінський облік : [монографія] / Л.В. Нападівська. – Дніпропетровськ, 2000. – 450 с.
11. Нападівська Л.В. Управлінський облік : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Нападівська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.
12. Партин Г.О. Управлінський облік : [навч. посіб.] / Г.О. Партин, А.Г. Загородній. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2007. – 303 с.
13. Управління витратами : [навч. посіб.] / [Грещак М.Г., Гордієнко В.М., Коцюба О.С. та ін.] ; За заг. ред. М.Г. Грещака. – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с.
14. Фиджеральд Р. Управление финансами предприятия для менеджеров. Руководство по планированию, контролю и принятию решений / Р. Фиджеральд ; [пер. с англ.]. – Днепропетровск : Баланс-Клуб, 2003. – 456 с.
15. Ханд Н. Планирование и контроль: Концепция контроллинга / Н. Ханд ; [Пер. с нем. под ред. А.А. Турчина, Л.Г. Головича, М.Л. Лукашевича]. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 800 с.

References

1. Alborov, R.A. and Khoruzhiy, L.I. (2002), *Metodologiya upravlencheskogo ucheta v selskom khoziaystve* [The methodology of management accounting in agriculture], tutorial, Izdatelstvo MSKhA, Moscow, Russia, 108 p.
2. Artil, P. (2003), *Upravlinskyi oblik dlia nefinansovykh menedzheriv* [Management Accounting for Non-Financial Managers], Balans Klub, Dnipropetrovsk, Ukraine, 601 p.
3. Bezverkhiy, K. (2011), "Budgeting as an effective management tool indirect costs of industrial", *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, no. 4, pp. 31-47.
4. Vihanskiy, O.S. and Naumov, A.I. (1988), *Menedzhment* [Management], textbook, Gardarika, Moscow, Russia, 528 p.
5. Holov, S.F. (2008), *Upravlinskyi oblik* [Management accounting], textbook, Libra, Kyiv, Ukraine, 704 p.
6. Yurieva, T.P. (2002), *Ekonomika miskoho hospodarstva* [Economics of Urban], tutorial, KhDAMH, Kharkiv, Ukraine, 750 p.

7. Karpenko, O.V. (2005), *Upravlinskyi oblik: orhanizatsiia, metodolohiia, metodyka vykladannia* [Management accounting: organization, methodology, teaching methodology], monograph, RVTs PUSKU, Poltava, Ukraine, 341 p.
8. Shvydanenko, H.O., Lavrenenko, V.V., Derevianko, O.H. and Pryhodko, L.M. (2008), *Kontrolinh* [Controlling], tutorial, KNEU, Kyiv, Ukraine, 264 p.
9. Mossakovskiy, V.B. and Bublyk, S.Ya. (2006), "Management accounting and its features in agriculture", *Oblik i finansy APK*, no. 1, pp. 129-138.
10. Napadovska, L.V. (2000), *Upravlinskyi oblik* [Management accounting], monograph, Dnipropetrovsk, Ukraine, 450 p.
11. Napadovska, L.V. (2004), *Upravlinskyi oblik* [Management accounting], high school textbook, Knyha, Kyiv, Ukraine, 544 p.
12. Partyn, H.O. and Zahorodnii, A.H. (2007), *Upravlinskyi oblik* [Management accounting], tutorial, Znannia, Kyiv, Ukraine, 303 p.
13. Hreshchak, M.H., Hordiienko, V.M., Kotsiuba, O.S. et al. (2008), *Upravlinnia vytratamy* [Cost management], tutorial, KNEU, Kyiv, Ukraine, 264 p.
14. Fitzherald, R. (2003), *Upravlenie finansami predpriatiia dlia menedzherov. Rukovodstvo po planirovaniu, kontroliu i priniatiu resheniy* [Enterprise financial management for managers. Planning, control and decision-making], Balans-Klub, Dnepropetrovsk, Ukraine, 456 p.
15. Hund, N. (1997), *Planirovanie i control: Kontseptsiiia kontrollinga* [Planning and Control: The concept of controlling], Translated by A.A. Turchin, L.G. Golovich and M.L. Lukashevich, Finansy i statistika, Moscow, Russia, 800 p.

Лищенко О.Г., Дейнега О.О. ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Мета – дослідження процесу управління виробничими витратами підприємства з метою удосконалення аналізу, контролю та деталізації класифікації витрат залежно від обсягу виробництва та обґрунтування складу статей та елементів витрат виробництва продукції.

Методика дослідження. В процесі дослідження використано методи: індукції та дедукції, теоретичне узагальнення, системний підхід – для з'ясування економічної сутності виробничих витрат, визначення місця виробничих витрат та ефективності управління; табличний і графічний методи – для наочного зображення поданих даних; абстрактно-логічний – для узагальнення теоретичних положень, формування висновків та пропозицій. Методами аналізу та синтезу зроблено висновки щодо доцільності та можливості практичного використання результатів дослідження.

Результат. Доведено, що номенклатура статей та елементів витрат для організації їх в обліку в борошномельно-круп'яній галузі має велике значення для визначення та аналізу собівартості, оскільки дозволить впровадити попроцесний та нормативний методи обліку, вести традиційний калькуляційний варіант обліку витрат або облік прямих витрат за системою «директ-костінг» для нарахування та аналізу відповідно повної та неповної (скороченої) виробничої собівартості продукції.

Обґрунтовано, що метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є максимізація прибутку та підвищення ефективності виробництва, проте, якщо не буде ефективного управління витратами, досягнення високих результатів діяльності підприємства буде неможливим.

Наукова новизна. Запропоновано до використання класифікацію витрат виробництва залежно від обсягу виробництва та номенклатуру статей та елементів витрат відповідно циклу виробництва продукції.

Практична значущість. Основні результати даного дослідження у формі практичних рекомендацій можуть бути використані на підприємстві при організації управлінського обліку витрат з метою їх мінімізації.

Ключові слова: бюджетування, стратегічне планування, бюджет, операційні бюджети, фінансові бюджети, інвестиційні бюджети, центри витрат, аналіз.

Lyshchenko O.H., Deineha O.O. MANAGEMENT PROCESS OF PRODUCTION COSTS AT THE ENTERPRISE

Purpose – of the management of production costs the company to improve analysis, monitoring and detailed classification of costs based on production volume and justification of spending items and elements of production.

Methodology of research. To achieve this goal the article used methods: induction and deduction, theoretical synthesis, systematic approach to determine the economic essence of production costs, determining the place of production cost and efficiency management; tabular and graphical methods for visual images submitted data; abstract logical – to summarize theoretical propositions, formulated conclusions and proposals. Methods of analysis and synthesis of conclusions on the feasibility and possibility of practical use of research results.

Findings. Proved that the range of articles and items for the cost of their recognized to the flour-grinding industry is important for the identification and analysis of costs, as will regulatory and process-implement methods of accounting, to the traditional calculation option cost accounting or accounting system of direct costs "direct-costing" for the calculation and analysis under complete and incomplete (reduced) production unit cost.

Proved that the purpose of any business entity is to maximize profits and increase efficiency, but unless effective cost management, achieving high performance of the company will not be possible.

Originality. A classification for use in production costs based on production volume and the range of items and cost elements under production cycle.

Practical value is that the main provisions of the study in the form of practical recommendations can be used by the company in the organization of management accounting costs in order to minimize them.

Key words: budgeting, strategic planning, budgeting, operational budgets, financial budgets, investment budgets, cost centres, analysis.

Лыщенко Е.Г., Дейнега А.А. ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫМИ ЗАТРАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель – исследование процесса управления производственными затратами предприятия с целью усовершенствования анализа, контроля и детализации классификации расходов в зависимости от объема производства и обоснование состава статей и элементов затрат производства продукции.

Методика исследования. В процессе исследования использованы методы: индукции и дедукции, теоретическое обобщение, системный подход для выяснения экономической сущности производственных затрат, определения производственных затрат и эффективности управления; табличный и графический методы для наглядного изображения представленных данных; абстрактно-логический – для обобщения теоретических положений, формирование выводов и предложений. Методами анализа и синтеза сделаны выводы о целесообразности и возможности практического использования результатов исследования.

Результаты. Доказано, что номенклатура статей и элементов затрат для организации их в учете в мукомольно-крупяной отрасли имеет большое значение для определения и анализа себестоимости, поскольку позволит внедрить попроцессный и нормативный методы учета, вести традиционный калькуляционный вариант учета затрат или учет прямых затрат по системе «директ-костинг» для начисления и анализа в соответствии полной и неполной (сокращенной) производственной себестоимости продукции.

Обосновано, что целью деятельности любого предприятия является максимизация прибыли и повышение эффективности производства, однако, если не будет эффективного управления затратами, достижение высоких результатов деятельности предприятия будет невозможным.

Научная новизна. Предложено к использованию классификацию издержек производства в зависимости от объема производства и номенклатуру статей и элементов затрат в соответствии цикла производства продукции.

Практическая значимость. Основные положения данного исследования в форме практических рекомендаций могут быть использованы на предприятии при организации управленческого учета затрат с целью их минимизации.

Ключевые слова: бюджетирование, стратегическое планирование, бюджет, операционные бюджеты, финансовые бюджеты, инвестиционные бюджеты, центры затрат, анализ.